

שמיני - השמירה מטומאת מאכלין

השיחה: לקוטי שיחות חלק כ"ז, שיחה ג' לפרשת שמיני • siha.beiyoune@loubavitch.fr

ועפ"ז, ג' התנאים שהזכרנו בקשר לטומאת אוכלין, בטח קיימים במשמעותם הרוחנית בעבודת האדם לקונו.

מקור 3 - המושג של טומאה שייך רק בדברים הנוגעים לקדושה

כדי להבין זאת, יש להקדים בהסברת המושג "טומאה": דהנה, הטומאה אפשרית דווקא במקום של קדושה (או לכל הפחות אפשרות של קדושה).

טעם הדבר: בבריאת העולם, הקב"ה קבע לקליפות הטמאות חיות מצומצמת ביותר, ולכן הן חייבות להדחיק עצמן למקום הקדושה⁴, כדי לינוק מן הקדושה תוספת חיות, בזה שמורידים האדם אל הטומאה ח"ו⁵.

ולכן, פסק אדה"ז בשולחנו ש"רוח הטומאה זו ששורה על הידיים... אינה עוברת לגמרי עד שייטול ג' פעמים בסירוגין... אבל לנגיעת הנכרים אין לחוש כי רוח טומאה זו אינה מתאוה לשרות אלא בכלי של קדש, במקום קדושה שנסתלקה משם"⁶.

מקור 4 - ביאור התנאי הראשון: שיהיה ראוי למאכל אדם

ועפ"ז, יובן התנאי הראשון לטומאת אוכלין: "שיהיה ראוי למאכל אדם".

ובהקדים, דהנה השם "אדם" מורה על כך שהאדם צריך להיות "אֲדָמָה לְעֵלְיוֹן"⁷ - שיידמה לקב"ה. ואכן, בגמרא יבמות מובא שקברי האומות אינם מטמאים, מכיון שרק בני ישראל נקראים בשם "אדם"⁸, מכיון שהם "דומים לעליון".

"מאכל" אדם, פירושו, הצרכים של "האדם" שבתוכנו שהם התורה והמצוות, ועי"ז נותנים ה"צרכים" גם של הקב"ה, ה"אדם העליון"⁹.

ולכן, מכיון שיש כוחות כל כך נעלים, כוחות הטומאה עושים ככל יכולתם להיתפס אצל יהודי, (ודווקא אצל יהודי המתנהג

⁴ בהערה 10 בשיחה, מציין הרבי לגמרא סוכה נב, א: "זה יצר הרע, שצפון ועומד בלבו של אדם... שמניח אומות העולם ומתגרה ב'שונאיהם של ישראל... ובתלמידי חכמים יותר מכולם!". דווקא במקומות ההכי קדושים!

⁵ כמוסבר באגרת התשובה פ"ו, שזה א' ההסברים למה הרשעים מקבלים יותר בעולם הזה, מכיון שמכיון שהאדם ע"י מעשיו הרעים "ממשיך ומוריד השפעתה... עד תוך היכלות הסטרא אחרא", לכן הוא נוטל חלק בראש וד"ל".

⁶ שם מסביר אדה"ז, שהטומאה נמצאת רק ב"גופות ישראל כשהם ישנים ונשמתי הקדושה מסתלקת מגופם ואזי רוח הטומאה שורה על גופם וכשהנשמה חוזרת לגוף מסתלקת רוח הטומאה מכל הגוף ונשארת על הידיים בלבד". וזהו הטעם שצריכים ליטול ידיים, לקהל מתחיל, יש להאריך בחשיבות נטילת ידיים בבוקר וכו' (בלי קשר לנטילת ידיים לפני האכילה).

⁷ הרבי מציין לעשרה מאמרות של הרמ"ע מפאנו, המסביר ש"אדם" מורה על "אפשרות בחירתו על ב' דרכים... ואם יזכה יקיים בעצמו אדמה לעליון, ואם אין נמשל כבהמות נדמו". הרמ"ע מפאנו חיבר הרבה ספרים במחשבת ישראל, חי באיטליה ב5380-5308 (1620-1540 למנינם).

⁸ לרוב קצת את המסר (באם צריך), אפשר להסביר שהמושג "אדם" הוא תואר (appellation) מאוד נעלה. ראה היום יום ד' אלול: "במעלת מין האנושי, ישנם ארבעה תוארים: אדם - מעלת המוחין והשכל, איש - מעלת הלב והמדות, אנוש - החלישות באחד מהם בשכל או במדות, או בשתיים, גבר - מתגבר על עצמו להסיר המניעות ועיכובים... עיי"ש בהרחבה.

⁹ יחזקאל א, כו: "וּמִמֶּעַל לְרִקְיעַ... דְּמוֹת כְּסָא וְעַל דְּמוֹת הַכְּסָא דְּמוֹת כְּמִרְאָה אֲדָם עֲלִיוּ מְלַמְּעָה".

הערה למגיד השיעור: השיחה הזאת נאמרה בהתוועדות ש"פ וישלח י"ד כסלו תשמ"ה, סביב הרמב"ם של אותו יום.

בשיחה זו הרבי מדגיש חשיבות ההתקשרות לעצם הנשמה שבתוכנו. אם כי, מכיון שיום אמירת השיחה הוא יום י"ד כסלו, "היום שקישר הרבי לחסידים, והחסידים לרבי", ועפ"ז כמובן שניתן להבין גם הוראת השיחה בקשר להתקשרות לנשיא הדור, ותן לחכם ויחכם עוד.

הקדמה:

חלק ניכר מפרשתנו מוקדש על דיני הטומאה והטהרה של אנשים, כלים, ואוכלין.

היום נעמוד על התנאים לטומאת האוכלין כפי שהוזכרו חלקית בפרשתנו, וכפי שביארם הרמב"ם, ונוציא מהם הוראה בעבודת ה'.

מקור 1 - שלושת התנאים לטומאת מאכלים כפי שהובאו ברמב"ם

פסק הרמב"ם בהלכות טומאת אוכלין, שישנם ג' תנאים כדי שמאכל יוכל להיטמא, וזהו לשון הרמב"ם:

"[1] כל אוכל המיוחד למאכל אדם, כגון לחם ובשר וענבים וזיתים וכיוצא בהן, מקבל טומאה. וכל שאינו מיוחד למאכל אדם הרי זה טהור.

[2] אינו מקבל טומאה עד שייבלל תחילה באחד משבעה משקין¹ וזהו הנקרא הכשר, שנאמר "וכי יתן מים על זרע"².

[3] כל האוכלין הגדילין מן הקרקע - אינן מקבלין טומאה עד שיעקרו, אבל כל זמן שהן מחוברין אפילו כשורש קטן שיכולין לחיות ממנו אינן מקבלין טומאה".

הרי לנו כאן ג' תנאים כדי שמאכל יוכל להיטמא (אם יהיה במגע עם דבר טומאה): (1) שיהיה אוכל מיוחד למאכל אדם; (2) שיהיה קודם במגע עם משקה; (3) שיהיה תלוש מהקרקע.

אם חסר אחד מתנאים אלה, גם אם המאכל יהיה במגע עם אבי"אבות הטומאה - אינו נטמא.

מקור 2 - מכל הלכה ניתן ללמד הוראה בעבודת ה'

והנה, ידוע שמכל הלכה בתורה אפשר ללמוד הוראה בעבודת ה', מכיון שמעבר למשמעות ההלכתית הפשוטה של כל הלכה, יש בה גם הוראה בעבודת ה'.

וכפי שמסבירים את הפסוק בפרשת ואתחנן: "ויצוונו ה', לעשות את כל החוקים האלה - ליראה את ה' אלוקינו", היינו שתכלית כל המצוות הוא כדי שע"ז נלמד הוראה בעבודת ה'³ ושהו יוסיף ביראת שמים של כאו"א מישראל.

¹ רמב"ם הל' טומאת אוכלין א, ג: "ואלו הן השבעה משקין שמכשירין את האוכלין לטומאה: המים והטל והשמן והיין והחלב והדם והדבש... וכיון שהוכשר האוכל אף על פי שיבש והרי הוא נגוב הרי זה מקבל טומאה".

² שמיני יא, לח: "וכי יתן מים על זרע, וְנָפַל מִנְּבִלָתָם עָלָיו - טֵמָא הוּא לְכֶם".

³ בהערה 7 בשיחה, מציין הרבי לתניא לקו"א פרק כג: "וז"ש ויצוונו ה' את כל החוקים האלה ליראה את ה' וגו'.. אלא דלאו כל מוחא סביל דא יראה כזו. אך גם מאן דלא סביל מוחו כלל יראה זו לא מינה ולא מקצתה מפני פחיתות ערך נפשו בשרשה ומקורה במדרגות תחתונים דעשר ספירות דעשיה אין יראה זו מעכבת בו למעשה".

ובמילים אחרות: אמנם יש להשתדל להוציא הוראה בעבודת ה' וכו', אבל, גם אם מצליחים, אין זה מעכב עשיית המצווה כפשוטה.

מקור 8 - חשיבות ה'שורשים' בעבודת ה', כהגנה מכוחות הטומאה

[אמנם, הנקודה הזאת יכולה להיות מוסתרת ולא נראית, חוץ מבזמנים מסוימים...]. וכאן מגיעה ההוראה:

על יהודי לעשות מאמץ כדי שהתקשרות זו עם הקב"ה, אמונה ומסירות נפש זו, תהיה ניכרת (לא רק בזמנים מסוימים, אלא) שהיא **תקיף** ותכסה את כל פעולות האדם בעבודת ה', שבכל עבודתו יהיה ניכר פנימיות הנשמה שבו (ולא רק את שכלו ומידותיו החיים את מעשה המצווה).

וגם אם התקשרות זו היא מזערית "שרש קטן", כל עוד "**יכולין לחיות ממנו - אינן מקבלין טומאה**", הטומאה לא נתפסת!

וזהו משמעות דברי המשנה, שעבודתו של יהודי צריכה להיות כ'אילן עם מעט ענפים והרבה שורשים', שאז "אפילו כל הרוחות שבעולם באות ונושבות בו, אין מזיזין אותו ממקומו".

"שורשים", הכוונה לדברים הקושרים אותו עם **שרשו** - עצם נשמתו¹³, ועל ידי זה היהודי מוגן בעז"ה מכל דבר שלילי.

מקור 9¹⁴ - השמירה מ'סם המות' - על ידי 'סם החיים' שבתורה!

מכיון שכל עניין בעבודת ה' מתחיל מן התורה, גם בלימוד התורה ישנה כביכול אפשרות "להיטמא", ישנה אפשרות שהתורה תהיה מקור לגאווה ועד שנעשית "סם מות" לאדם.

דהנה, מובא בזוהר שההבדל בין נגלה ונסתר שבתורה הוא בכך שנגלה הוא כמו הגוף שבתורה, והנסתר הוא הנשמה שבתורה. ויש להיות חכם לא להיתפס רק לגוף התורה, אלא להיכנס גם בנשמת התורה¹⁵.

ייחוד פנימיות התורה הוא גם בכך שאין שם שאלות וקושיות, שם הכל ברור מלכתחלה¹⁶. היינו, שעל ידי לימוד פנימיות התורה, אין אפשרות שתיווצר מזה גאווה וכו' ח"ו.

ועי"ז פועלים שגם לימוד נגלה שבתורה, יהיה באופן ש"לא מקבלים טומאה", שקשורים להקב"ה לגמרי, ועד שע"ז, נזכה לביאת משיח צדקנו, שאז, הקב"ה יעביר "רוח הטומאה", נזכה להתעמק בנשמת התורה!

להתנתק מהקב"ה, ורק, שהיצה"ר מכניס רוח שטות באדם, כדי שיחשוב בטעות שבעבירות יותר קלות מע"ז, איננו מתנתק מהקב"ה...

¹³ אפשר להביא הסיפור עם גב' גרליק (מילנו), כשהייתה צעירה, הייתה בבית ספר לא חסידי, ומורה אחד שאל אותה: "איך אתם בחב"ד עוזבים את החממה שלכם ומגיעים למקומות קרים כאלה? הרי זה כמו שלוקחים כלי עם מים חמים, ומכניסים אותו בתוך אמבטיה של מים קרים, אמנם המים הקרים יתחממו קצת, אבל סוף סוף הכול יתקרר!". כשחזרה לביתה, שאלה לאביה (הרב פזנר) וענה לה: "מתי המים יתקררו: כשהכלי עם המים החמים לא מחובר לזרם החשמל, אבל, אם מקושרים כמו שצריך לחשמל, סוף סוף הכול יתחמם...". והנמשל מובן.

¹⁴ מקור זה הובא בקצרה בדף המקורות, ויש להתאים ולהאריך לפי הקהל, אם הוא יותר למדני או פחות מונח לע"ע בלימוד גמרא וכו'.

¹⁵ ◀ זוהר ח"ג קנב, א (תרגום): "יש לבוש שנראה לכול, ואתם הטיפשים כשרואים לבוש על בן אדם שנראה יפה, לא מסתכלים יותר. חושבים שאותו לבוש הוא הגוף, וחושבים שהגוף היא הנשמה. כמו זה התורה יש לה גוף, והם מצוות התורה שנקראים גופי תורה. גוף זה מתלבש בלבושים, שהם סיפורי העולם הזה. טיפשי העולם לא מסתכלים, רק באותו לבוש, שהוא ספור התורה, ולא יודעים יותר... אותם שיודעים יותר לא מסתכלים בלבוש, אלא בגוף שהוא תחת אותו לבוש. החכמים עבדי המלך העליון, שהם עמדות בהר סיני, לא מסתכלים אלא רק בנשמה, שהיא עקר הכול, תורה ממש. ולעתיד לבא עתידים להסתכל בנשמה של נשמת התורה".

¹⁶ ◀ רעיא מהימנא (תרגום): "ומכיון שישראל יטעמו מאילן החיים, שהוא ספר הזוהר, בזה יצאו מן הגלות ברחמים... אילן הטוב והרע, שהוא איסור והיתר טומאה וטהרה, לא ישלטו יותר על ישראל, שאז, כל פרנסתם תהיה מצד אילן החיים שאין שם לא קושיא מצד הרע, ולא מחלוקת מרוח הטומאה".

כמו "אדם", יהודי השומר תורה ומצוות, שאז יש לו קדושה נפלאה שאותה רוצים כוחות הטומאה).

מקור 5 - שלושת התכונות והמעלות של המים

קעת נסביר התנאי השני, שהמאכל צריך להיות במגע עם מים (או אחד משבעת משקין). נתחיל בהסברת גדר **המים**:

[1] מים מורים על **חסד והשפעה**, וכפי שהגמרא מסבירה שהתורה נמשלה למים, מכיון שיורדת "ממקום גבוה למקום נמוך" כמו המים היורדים מלמעלה עד התהום. ה"גבוה" יורד אל ה"נמוך" להשפיע עליו.

[2] המים **מובילים** את המאכל בתוך הגוף כולו, כמוסבר בגמרא ש"אכל ולא שתה - אכילתו [נחשבת עבורו שאילו ששופך] דם [עצמו]¹⁰.

[3] תכונת המים היא **להדביק** דברים ביחד. לעומת האש, המפריד את היסודות (אש רוח מים עפר), כמובא בחסידות¹¹.

מקור 6 - ביאור התנאי השני: שהמאכל יהיה בקשר עם המים

ועפ"ז יובן התנאי השני: מבקשים מיהודי שלא יהיה יבש, אלא שיהיה עם "**לחלוחית**"! שהיהודי ישפיע לאחרים כמו המים (שעניינם השפעה כנ"ל). ועל ידי זה שהיהודי משפיע על אחרים, נגרמת **תוספת רבה** בחיות הקדושה שלו!

אלא, שעלינו לדעת שכוחות הטומאה נמשכים מאוד לכזה יהודי, מכיון שיש לו הרבה חיות בקדושה, וכוחות הטומאה נדבקים כמו מגנט לחיות הקדושה... ולכן, כוחות הטומאה מנסים להפיל **דווקא** יהודי זה, המכיל קדושה רבה ונפלאה!

מקור 7 - ביאור התנאי השלישי: כל עוד המאכל מחובר - אין חשש!

אמנם, שלכאורה אין זה צודק! הייתכן, שדווקא מי **ששומר** תורה ומצוות, ועוד יותר **שמשפיע** לאחרים, דווקא הוא יהיה יותר פגיע ממי שלא עושה כלום?! מוכרחים לומר שהקב"ה נותן לנו הדרכה כיצד לא ליפול, גם כשמשפיעים לאחרים, וכאן מגיע התנאי השלישי:

כדי שהטומאה תחול, צריך שהמאכל יהיה תלוש מן הקרקע. כל עוד הוא **מחובר ומקושר** אל הקרקע, אפילו רק עם "שורש קטן שאפשר **לחיות ממנו**", הטומאה אינה יכולה לנגוע בו. הוא איננו קשור בכלל למושג של טומאה.

איך מתקשרים להקב"ה? על ידי עצם הנשמה שבתוכנו, הנקודה היהודית, אותה שום דבר, שום התבוללות, שום עבירה לא יכולים לפגוע ח"ו.

וכמוסבר בהיום יום על ה"מודה אני" של הבוקר, הנאמר אפילו בידיים טמאות, מכיון ש"כל הטומאות שבעולם אינן מטמאות ה"מודה אני" של יהודי", הנקודה היהודית שבתוכו, שנשארת תמיד עִרְה להקב"ה¹².

¹⁰ בגמרא שם: "אכל ולא שתה - אכילתו דם, וזהו תחילת חולי מעיים..." הרבי מציין גם לפיה"מ להרמב"ם, המסביר שאי אפשר לערב [לעשות עירוב] עם מים ומלח, מכיון ש"המים והמלח אינן **אוכל**, ואינן אלא **מכשירי אוכל**".

¹¹ ראה בלקוטי תורה: "כמו שהמים והאש גשמיים הם ב' הפכים בטבעם, מים הוא טבע מחבר ומצרף ואש הוא בטבע מפרד ומפריד היסודות כנודע שבאש מתפרדים כל היסודות שישוד המים יוצא בעשן ויסוד העפר נעשה אפר מפוזר כו' כך האהבה בחינת רשפי אש היא בחינה הפכית מבחי' האהבה של בחי' מים שהיא לדבקה בו דהיינו שתשאר עצמות ומהות הנפש דבוקה בו בתכר".

¹² הרבי מציין גם לתנאי לקו"א פרקים יח-יט הידועים, שם מוסבר שאפילו "קל שבקלים" מוסר נפשו על קידוש השם, היינו, שעצם הנשמה איננה יכולה